

3
C28

1939

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 28

ASIA:

Pöytäkirja olevan lähetysten raportti n:o 1.

Asiainhoitaja Huittinen

16/1 1939.

Prahassa 16 päivänä tammikuuta 1939.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

No. 54.

1/335-21.8 39.
19/1-39
5 C28

Ulkoasiainministeriö,

Helsinki.

Lähetystö kunnioittavasti ministeriölle oheisena lähettää
raporttinsa no. 1 aiheesta

"Kannunvalantaa kehityssuunnasta Tšekko-Slovakiassa."

Asiainhoitaja:

E. Thirion

P R A H A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

P r a h a ssa 16 p:nä tammi kuuta 19 39.

Asia: Kannunvalantaa kehityssuunnasta
Tšekko-Slovakiassa.

1/335 Gal. S -39.
19/1-39
5 C28

Täällä eletään edelleenkin epävarmuuden ja huhujen ilmapiirissä. Taloudellisella alalla on kuitenkin eritoten varsinaisten asiantuntijoiden kesken havaittavassa eräänlaista ehdollista optimismia. Monet näistä odottavat nim. kuluvana vuonna suoranaista noususuhdannetta. Lasketaan, että monia viime aikoina kauan lykättyjä taloudellisia suunnitelmia on vihdoin pako toteuttaa sekä kauppojen tekoon että yleisiin töihin nähden, jota paitsi uusi tilanne vaatii monien uusienkin järjestelyjen viipymätöntä toteuttamista. Kaikki tämä tulee antamaan työtä ihmisille ja samalla osin tuomaan kipeästi tarvittua raaka-ainetta maahan. Eräitä oireita tällaisesta kehityssuunnasta onkin jo olemassa, sillä työttömyys on suhteellisestikin ottaen jo nyt pienempi kuin vastaavana ajankohtana viime vuonna. Edelleen alkaa ulkomaan kauppa nousta äskeisestä sallonpohjasta. Myöskin verojen tuotto on hyvä ja valtiopankin asema vahvistuu jälleen vahvistumistaan.

Kaukonäköisimmät epäilevät kuitenkin tällöin, että koko noususuhdanne voi helposti muodostua näennäiseksi. Ensiksikin on uusien työtilaisuuksien vastapainona se, että monia on erotettava entisistä paikoistaan. Näin on etenkin laita virkamiehiin nähden, sillä kyseessä lienee n. 60.000 virkamiehen eläkkeelle asettaminen. Toisekseen maksetaan työstä myös monessa tapauksessa entistä pienempi palkka, sillä täällä on nykyisin käytännössä työleirejäkin.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Oleellisinta on kuitenkin se, että Saksa voi imeä huomattavan osan Tšekko-Slovakian tuotannosta, jolloin viimeainittu itse asiassa joutuu täysiarvoisella valuutalla ostamaan ulkomailta ainakin osan tähän tuotantoon tarvittavista raaka-aineista saaden Saksalta maksuksi vain clearing-markkoja. Tätä tietä siis Tšekko-Slovakia joutuisi ajanpitkään epäsuorasti menettämään yhä enemmän pääomistaan Saksalle. Mikäli taas Saksa varsinaisia tuotteitaan paitsi luovuttaa jotain Tšekko-Slovakialle, kuten esim. tapahtuu sen osallistuessa suunniteltujen autostradojen kuluihin, niin niistäkin koitunee hyöty ainakin ensi aikoina enemmän Saksan kuin Tšekko-Slovakian hyväksi.

Tähänkin suhteelliseen optimismin liittyy sitä paitsi säännöllisesti se varaus, että odotettu noususuhdanne on mahdollinen vain, mikäli ei satu suurempia poliittisia selkkauksia näillä kulmakunnilla.

Tšekko-Slovakian omat taloudelliset mahdollisuudet tulevat yleensäkin nyttemmin oleellisesti riippumaan sen ja Saksan keskeisen yhteyden asteesta. Kuten jo aikaisemmin olen arvellut, näyttää Saksa tässä suhteessa haluavan hiljalleen kiristää otettaan. Tietävästi on Saksa jo nyt painostuksellaan estänyt eräiden sudeettisaksalaisella alueella aikaisemmin toimineiden teollisuuslaitosten uudelleen perustamisen nyky-Tšekko-Slovakiassa, jotta ne eivät kilpailullaan häiritsisi Saksan vastaavien yritysten mahdollisuuksia. Väliin on Saksa myös asettanut tšekkiläisille tehtaille suunnittelemiensa tilausten ehdoksi, että näihin otetaan saksalaisia insinöörejä. Huomattavin tapaus oli se, jolloin Witkovitzin tehtaille tarjottiin mainitulla ehdolla 100 miljoonan Kč:n tilausta tehtaan onnistuessa kuitenkin ainakin toistaiseksi epäämään tämän vaatimuksen. Poliittisesti vieläkin merkittävämpää - ja samalla oireellista - on kuitenkin ollut se, että Saksa on jo kiirehtinyt tekemään suuria asetilauksia Škodan tehtailta aikaan saaden samalla sen, että näiden tehtaiden Puolan kanssa jo sopimat hankinnat on peruutettu.

Yleensäkin voidaan täällä huomata saksalaisen vaikutuksen hiljalleen tunkeutuvan yhä useammalle ~~alalle~~ alalle. Tšekit puolestaan alistuvat realistisen viisaasti ja pidättyvästi tähän kaikkeen. Itse hallituksen taholla ilmen-

nyt väliin liiankin aulis veljeilypyrkimys Saksan kanssa ei silti suinkaan ole suosiossa varsinaisen kansan keskuudessa. Katastroofia seuranneina ensimmäisinä hetkinä ilmennyt halu todelliseen sovintoon on yhä enemmän hävinnyt ja entinen vastenmielisyys elpynyt sitä mukaan kuin Saksan paine lisääntyy.

Saksa puolestaan käyttää ulkonaisen panostuksen lisäksi myös sisäistä myyräntyötä hyväkseen. Sillä on tällöin, kuten ennenkin, apunaan maassa olevat saksalaiset, joita nykyisin on lähes 340.000 ja jotka muodostavat eräänlaisen Trojan puuevososen uudessakin valtiossa. Ja ettei tämä väestö vähenisi, koettaa Saksa suorastaan jarruttaa sen siirtymistä Saksaan optio-olkeutta käyttämällä, kuten Saksan asianshoitaja minulle avoimesti äskettäin sanoi. Saksan tukemina tämän väestön keskuudessa olevat kansallissosialistit esiintyvät aivan avoimesti, etten sanoisi provokatoorisesti. Ja jotta tämä sisäinen natsilainen kylvä tehostuisi, on Saksan painostuksesta entinen saksalainen yliopisto toiminnassa entisessä laajuudessaan. Kun tällöin paikallisia opiskelijoita ei ollut riittävästi, on niitä toimitettu tänne Saksasta, etenkin sudeettisaksalaisilta alueilta.

Koska vaikutusmahdollisuudet kaikesta tästä huolimatta varsinaisten tšekien vastahakoisuuden vuoksi ovat rajoitettuja, ^{Böömi-Määrissä} on Saksa kiinnittänyt sitä suurempaa huomiota Slovakiaan, jossa sillä on paljon kiitollisempi maaperä. Sielläkin on kuitenkin eräänlainen hiljainen järkiytyminen käynnissä. Slovakit ovat ensiksikin saaneet huomata, että he kovin innoiksi totalitarismin ja korporatismin ihailijoiksi heittäytyessään eivät saa rahaa enempää tšekeiltä kuin muiltakaan. Rahaa he toki kipeästi kaipaisivat ei ainoastaan hallituskoneistoaan varten, vaan vielä enemmän voidakseen käyttää hyväkseen kaikkia niitä suuria taloudellisia mahdollisuuksia, joita heidän maansa sinään voisi tarjota. Eipä slovakeilla etenkään nykyisen suunnan vallitessa ole riittävästi kvalifisoituja ^{kaan} päteviä voimia käytettävissään, sillä paikallisen sivistyneistön muodostavat yleensä sikäläiset luterilaiset, jotka nyt on melkein järjestelmällisesti syrjäytetty kokonaan valetakseni tšekeistä ja sivistyneistäkin juutalaisista.

Paitsi taloudellisia, hallinnollisia yms. syitä voinee myös poliittinen tilanne pakottaa slovakit jälleen lähentymään tšেকেjä saadakseen näiltä tukea

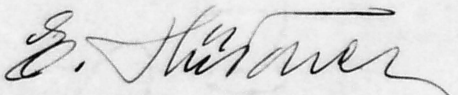
Puolaa ja Unkaria vastaan. Näitä entisiä "ystäviä" kohtaan tuntevat nim. slovakit nyt katkeraa vihaa sen jälkeen kuin hekin menettivät näille runsaita ja vauraita alueita sekä lisäksi lukuisia omia heimoveljiä. Ja tätä katkeruutta on vain lisännyt erilaisten puolalaisten ja etenkin unkarilaisten terroristiryhmien omien viranomaistensa hiljaisella suostumuksella tapahtuneet hyökkäykset Tšekko-Slovakian alueelle. Huomaamatta ei myöskään ole jäänyt se, että niin hyvin Puolalle kuin Unkarille luovutetuilla alueilla on slovakkeja samoin kuin tšekkejäkin kohdeltu aika huonosti ja etenkin suuresti supistettu heidän aikaisempia mahdollisuuksiaan kansalliseen sivistyselämään omankielisistä kouluista alkaen. Poliittisen kehityksen kulku Slovakiassa riippuu kuitenkin oleellisesti Saksasta, joka varmaankaan ei halua päästää oloja tässä maassa vakiintumaan niin kauan kuin Saksalla on näillä kulmakunnilla suunnitelmia, joihin se ehkä tarvitsee Tšekko-Slovakialta eri muotoista apua, ehkäpä aktiivistakin. Karpaatti-Ukraina on jos mahdollista vieläkin enemmän Saksan armoilla ja sen vaikutuksesta riippuvainen. Sen nykyisin johdossa oleva väestön osa, siis ukrainalaiset, on puolestaan erikoisen valmis etsimään tukea Saksasta olkoonpa vain, että maan nykyinen pääministeri, piispa Voloshin äskettäin eräässä haastattelussa lausuikin, että Karpaatti-Ukraina on liian pieni voidakseen muodostaa lähtökohdan koko Ukrainan kysymyksen ratkaisulle eikä näin ollen halua sekaantua tätä kysymystä koskeviin suurpoliittisiin manövereihin.

Toissa päivänä kuulin kuitenkin eräältä äskeiseltä ministeriltä, joka edelleenkin on arvovaltainen poliitikko, että Saksan taholta olisi vast'ikään tiedusteltu mahdollisuutta suorittaa sotilaallisia kuljetuksia Tšekko-Slovakian kautta ja olisi jo tässä tarkoituksessa alettu koota joukkoja sen rajoille. En ole vielä saanut tarkistettua näiden tietojen oikeellisuutta, mutta henkilökohdaisesti olisin taipuvainen pitämään suoranaisia hyökkäyssuunnitelmia ennenaikaisina. Saksa ei nim. tiettävästi vielääkään ole täysin toipunut niistä liikennemyrästä, häiriöistä, jotka sykyinen liikekannallepano sille aiheutti. Ukrainan kysymystä ei myöskään voitane ratkaista väkivaltaisesti muuta kuin suurten sotavoimien avulla, mikä vaatisi vastaavia kuljetusmahdollisuuksia. Kyseessä olevalla

perin pitkällä taipaleella ei kuitenkaan nykyisin ole ainoatakaan valtavyöhykettä ja suunniteltu maan länsirajalta sen ~~itä-~~^{itä-}rajalle kulkeva autostrada ei sekään yksin riittäne tähän tarkoitukseen. Sekään ei sitä paitsi voine valmistua ennen kuin aikaisintaan vuoden kuluttua.

Sen seikan, että laajojen sotatoimien suorittaminen ainakin toistaiseksi on jo teknillisestikin varsin vaikeaa, ei tietysti silti tarvitse estää Saksaa edelleenkin harjoittamasta uhkailevaa politiikkaa koetellakseen muiden hermojen kestävyyttä. Ja jos muiden hermot tällöin kestävät, on Saksa ehkä jo tällöin ehtinyt mennä niin pitkälle bluffissaan, että sen prestigensä pelastamiseksi on pakko alistua aseelliseenkin ratkaisuun, olkoonpa vain, että se tapahtuisi vastoin halua ja laskelmia.

Asiainhoitaja:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 28

ASIA:

Prahassa olevan lähetystön raportti n:o 2.

Aasianhoitaja Hiltunen

22/1 1939

PRAHASSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 80.

Prahassa 23 p:nä tammikuuta 1939.

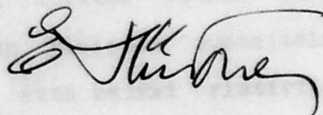
2 / 335 Pal. X .39.	
1/2-39	?
5	028

Ulkoasiainministeriölle.

Asia: Prahan-lähetystön raportti n:o 2.

Lähetystö lähettää kunnioittaen ohellisena raporttinsa n:o 2, jonka otsakkeena on "Eräitä täydennystietoja Prahasta".

Asiainhoitaja:

P R A H A S S A OLEVA LÄHETYSTÖ.

Raportti n:o 2.

Prahassa 23 p:nä tammikuuta 1939.

Säläinen.

2/335 Sal. S -39.

1/2-39 2

Asia: Eräitä täydennystietoja Prahasta.

5 C 28

Tapasin varaulkoasiainministeri Krnon samana päivänä, jolloin ministeri Chvalkowsky lähti Berliiniin. Keskustelussamme hra Krno nimenomaan tehosti, ettei Saksa ainakaan taloudellisissa ja sisäpoliittisissa asioissa puuttunut Tšekkoslovakian oloihin eikä harjoittanut mitään erikoista painostusta siihen. Hra Krnon mukaan oli tästä huolimatta luonnollista, että Tšekkoslovakia sovitti kaiken poliittisen ja muunkin toimintansa Saksan yleisten suunnitelmien mukaisiksi ainakin siinä määrin, että kaikki ristiriidat välttyivät. Hänen mukaansa Saksa ei myöskään ollut ainakaan siihen mennessä vaatinut Tšekkoslovakiaa eroamaan Kansainliitosta tai liittosuhteistaan eikä sen liittymistä anti-komintern-paktiin tai tekemään tulli- ~~tiixxiixxiixxiixxiixxi~~ tai valuuttaliiton Saksan kanssa.

Joitakin päiviä myöhemmin ilmoitti eräs entinen ministeri minulle saaneensa Chvalkowskyä Berliiniin seuranneelta ministeri Masařykilta ilmoituksen, että Hitler oli aikaisempaa ystävällisemmin kohdellut Chvalkowskyä, joskin hän oli huomauttanut Tšekkoslovakian lehdistön eräistä Saksaan suuntautuvista arvostelevista lausunnoista. Hitler oli myös nimenomaan lausunut Chvalkowskylle toivovansa Tšekkoslovakian kaikessa toiminnassaan välttävän konfliktin aiheita

Saksan kanssa ilmoittaen kuitenkin jättävänsä tämän yhdenmukaistamisen detaljit Tšekkoslovakian oman harkinnan varaan. Näin erikoisesti myös juutalaiskysymyksessä.

Hra Krnon mukaan olivat suhteet Puolaan viime aikoina parantuneet ja Mukacevon välikohtaus oli puolestaan selventänyt suhteita Unkariin, joten hän oli toivorikas niidenkin paranemisen suhteen. Omasta puolestani luulen kyllä, että tässä suhteessa vielä on moniakin vaikeuksia edessä jo paikallisen väestön ärtyneisyydenkin johdosta. Unkarilaiset eivät nim. olleet saksalaisten tavoin valmistuneet uusien alueiden haltuunottoon, joten näillä alueilla nyt on hallinnollisessa ja taloudellisessa suhteessa vielä epäjärjestystä ja epäkohtia, jotka ovat herättäneet tyytymättömyyttä, ei vain sikäläisten slovakkien, vaan myös paikallisten unkarilaisten keskuudessa.

Suhteet Ranskaan ja Englantiin olivat entisellään. Pikku entente vuorostaan oli täydellisessä lepotilassa (en veilleuse). Ainoastaan suhteet Venäjään olivat merkittävästi huonontuneet, ja oli Venäjän taholla hyvinkin selvästi ilmaistu mielialan ärtyminen.

Sisäpoliittisesti oli tilanne sikäli helpottumassa, että maltillinen suuntaus oli voimistumassa Slovakiassa. Niinpä oli siellä hallitusta uudelleen muodostettaessa jo otettu mukaan eräs sikäläinen luterilainen. Lisään erään huomattavan sikäläisen tšekkiläisen pankinjohtajan minulle suoraan sanoneen, että tšekit olivat tarkoituksellisesti varanneet Slovakiassa johtamissaan liikeyrityksissä erilaisia taloudellisesti tuottavia, mutta muuten näennäisiä paikkoja monille jyrkinä esiintyneille nuorille slovakialaisille poliitikoille, jotka tällöin heti olivat osoit-

Seksan kanssa ilmoittaen kuitenkin jättävänsä tämän yhdenmukaistamisen detaljit Tšekkoslovakian oman harkinnan varaan. Näin erikoisesti myös juutalaïskysymyksessä.

Hra Krnon mukaan olivat suhteet Puolaan viime aikoina parantuneet ja Mukacevon välikohtaus oli puolestaan selventänyt suhteita Unkariin, joten hän oli toivorikas niidenkin paranemisen suhteen. Omasta puolestani luulen kyllä, että tässä suhteessa vielä on moniakkin vaikeuksia edessä jo paikallisen väestön ärtyneisyydenkin johdosta. Unkarilaiset eivät nim. olleet saksalaisten tavoin valmistuneet uusien alueiden haltuunottoon, joten näillä alueilla nyt on hallinnollisessa ja taloudellisessa suhteessa vielä epäjärjestyttä ja epäkohtia, jotka ovat herättäneet tyytymättömyyttä, ei vain sikäläisten slovakkien, vaan myös paikallisten unkarilaisten keskuudessa.

Suhteet Ranskaan ja Englantiin olivat entisellään. Pikku entente vuorostaan oli täydellisessä lepotilassa (en veilleuse). Ainoastaan suhteet Venäjään olivat merkittävästi huonontuneet, ja oli Venäjän taholla hyvinkin selvästi ilmaistu mielialan ärtyminen.

Sisäpoliittisesti oli tilanne sikäli helpottumassa, että maltillinen suuntaus oli voimistumassa Slovakiassa. Niinpä oli siinä hallitusta uudelleen muodostettaessa jo otettu mukaan eräs sikäläinen luterilainen. Lisään erään huomattavan sikäläisen tšekkiläisen pankinjohtajan minulle suoraan sanoneen, että tšekit olivat tarkoituksellisesti varanneet Slovakiassa johtamisensa liikeyrityksissä erilaisia taloudellisesti tuottavia, mutta muuten näennäisiä paikkoja monille jyrkinä esiintyneille nuorille slovakialaisille poliitikoille, jotka tällöin heti olivat osoit-

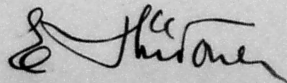
taneet huomattavia tasaantumisen merkkejä.

Lopuksi hra Krno henkilökohtaisena käsityksensä lausui olettavansa, ettei Ukrainan kysymys lähimmässä tulevaisuudessa tulisi vielä nykytärkeäksi, vaan vaati lisää kypsentämistä. Hän tuntui silti taipuvaiselta otaksumaan, että Suur-Ukraina oli myöhemmin syntyvä muodossa tai toisessa.

Hra Krnon koskettelemista kysymyksistä ovat tavalliset kansalaiset ja eritoten liikemiespiirit lähinnä kiinnostuneet kysymykseen siitä, tavoitteleeko Saksa ehkä Tšekkoslovakian täydellistä valtausta tai ainakin niiden taloudellista yhteensulattamista. Mikäli Saksa tähänastiseen tapansa noudattaa kylmästi laskevaa politiikkaa, tuntuvat nämä huolet mielestäni aiheettomilta. Saksa johtaa helpoimmin tšekkien itsetietoisuutta ja sisukasta kansaa vastuun ollessa näiden omalla hallituksella. Saksahan voi muuten jo nyt saada lähes kaikki toiveensa siellä täytetyiksi. Suoranainen valtaus ei siis toisi Saksalle mitään muuta uutta kuin vastuun ja vaikeudet. Tšekkoslovakian pysyessä erillisenä taloudellisenä kokonaisuutena voi Saksa myös sen välityksellä saada maailmanmarkkinoilta paljon sellaisia raaka-aineita tai tavaroita, joita sen itse on suoraan vaikea hankkia. Saksalle olisi siis enemmän vahinkoa kuin hyötyä Tšekkoslovakian taloudellisen erillisyyden hävittämisestä.

Kaikki tämäntapaiset arviointit on toki tehty sillä edellytyksellä, ettei lähiaikoina synny suoranasta sotaa.

Asiainhoitaja:

taneet huomattavia tasaantumisen merkkejä.

Lopuksi hra Krno henkilökohtaisena käsityksensä lausui olettavansa, ettei Ukrainan kysymys lähimmässä tulevaisuudessa tulisi vielä nykytärkeäksi, vaan vaati lisää kypsentämistä. Hän tuntui silti taipuvaiselta otaksumaan, että Suur-Ukraina oli myöhemmin syntyvä muodossa tai toisessa.

Hra Krnon koskettelemista kysymyksistä ovat tavalliset kansalaiset ja eritoten liikemiespiirit lähinnä kiinnostuneet kysymykseen siitä, tavoitteleeko Saksa enkä Tšekkoslovakian täydellistä valtausta tai ainakin niiden taloudellista yhteensulattamista. Mikäli Saksa tähänastiseen tapansa noudattaa kylmästi laskevaa politiikkaa, tuntuvat nämä huolet mielestäni aiheettomilta. Saksa johtaa helpoimmin tšekkien itsetietois-
ta ja sisukasta kansaa vastuun ollessa näiden omalla hallituksella. Saksahan voi muuten jo nyt saada lähes kaikki toiveensa siellä täytetyiksi. Suoranainen valtaus ei siis toisi Saksalle mitään muuta uutta kuin vastuun ja vaikeudet. Tšekkoslovakian pysyessä erillisenä taloudellisenä kokonaisuutena voi Saksa myös sen välityksellä saada maailmanmarkkinoilta paljon sellaisia raaka-aineita tai tavaroita, joita sen itse on suoraan vaikea hankkia. Saksalle olisi siis enemmän vahinkoa kuin hyötyä Tšekkoslovakian taloudellisen erillisyyden hävittämisestä.

Kaikki tämäntapaiset arvioinnit on toki tehty sillä edellytyksellä, ettei lähiaikoina synny suoranaista sotaa.

Asiainhoitaja:

*Poljanen
ministerin*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 28

ASIA: _____

Prahassa olevan lähetystön raportti n:o 3.

Asiainhoitaja Hiitonen

21/2 1939

Prahassa 21 päivänä helmikuuta 1939.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

No. 100.

4/335 Pol. S - 39.
27/2 - 39
5 C28

Ulkoasiainministeriö,

H e l s i n k i.

Lähetystö kunnioittavasti ministeriölle oheisena lähettää
raporttinsa no. 3 aiheesta

" Keskustelu ministeri Chvalkovskyn kanssa".

Toimekseen saaneena:

Adolf Uys Fin
Kanslia-apulainen

P R A H A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

P r a h a ssa 21 p:nä helmi kuuta 19.39.

4/335 Val. 8 -39.
24/2-39

Asia: Keskustelu ulkoministeri

CHVALKOVSKÝn kanssa.

5 C28

Käydessäni tänään ministeri Chvalkovskýn luona pyytämässä kannatusta ministeri Eriohin uusintavaalille Maagissa käytin tilaisuutta hyväkseni tiedustellakseni hänen käsityksiään eräistä nykytärkeistä poliittisista seikoista. Ministeri Chvalkovskýn lausuntojen pääkohdat olivat seuraavat.

Ensiksikin vakuutti ministeri erittäin painokkaasti, että niin kauan kuin hän johtaisi Tšekko-Slovakian ulkopoliitiikkaa, tulisi se pyrkimään todella lojaaliseen yhteistyöhön Saksan kanssa välttämällä kaikkea poikkiteloin asettumista. Muun muassa aiottiin Tšekko-Slovakiaan jääneelle saksalaiselle vähemmistölle myöntää kaikki ne oikeudet, jotka olisi pitänyt suoda sille jo silloin, kun se vielä muodosti huomattavasti suuremman osan maan asujamistosta. Saksalaisen väestön nykyinen suhteellinen vähälukuisuus maassa ei siis tulisi rajoittamaan sen oikeuksia ja toimintavapautta. Tässä yhteydessä huomautti ministeri Chvalkovsky, että rotuoppi saksalaiseen tapaan käsitettynä muodosti suorastaan mystillisen uskomuksen, jolla samalla oli se käytännöllinen merkitys, että se antoi Saksalle tilaisuuden sekaantua melkeinpä kaikkien maiden oloihin, koska lähes kaikkialla oli syntyperäitään saksalaisia henkilöitä, joiden tämän opin mukaan katsottiin olevan eräänlaisessa alistussuhteessa Saksaan. Ministeri Chvalkovsky otaksui, että Saksa piakkoin tulisi kiinnittämään entistä suurempaa huomiota nimenomaan Unkarissa, Romaniassa ja Etelä-Slaaviassa oleviin saksalaisiin vähemmistöihin. Erikoisesti otaksui hän Unkarin joutuvan piankin yhtä

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriöille.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

suurella määrin Saksan vaikutusvallan alaiseksi kuin Tšekko-Slovakia oli. ^{jo/}

Tšekkoslovakian pyrkimys täyteen puolueettomuuteen asetti toki eräänlaiset rajat sen halulle mukautua Saksan yleiseen politiikkaan. Tällainen puolueettomuus edellytti kuitenkin Saksan, Ranskan, Englannin ja Italian takuun. Viittasin tällöin ministeri Krnon erääseen äskeiseen yksityiseen lausuntoon, jonka mukaan Münchenissä oli sellaisessa muodossa luvattu taata Tšekko-Slovakian uudet rajat, että oikeastaan tämän takuun ilman mitään lisäselitystä pitäisi astua automaattisesti voimaan nyt, kun nämä rajat on lopullisesti vahvistettu. Ministeri Chvalkovsky vastasi tähän, että kyseiset suurvallat olivat jo kahdessakin julistuksessa ilmoittaneet haluavansa taata Tšekko-Slovakian koskemattomuuden. Siitä huolimatta oli vieläkin vaikeuksia, jotka lähinnä aiheutuivat siitä, ettei Englanti halunnut yksin eikä edes yhden muun valtion kanssa tällaista takuuta toteuttaa, vaan edellytti, että sen avustusvelvollisuus astuisi voimaan vain siinä tapauksessa, että ainoastaan yksi kyseisistä valtioista hätyyttäisi Tšekko-Slovakiaa ja muut kolme olisivat kukin kohdaltaan valmiit sitä tällöin auttamaan. Näitä neuvotteluja vaikeutti muuten se, että takaajavaltioehdokkaat olivat keskenään huonoissa väleissä, kuten esim. Ranska ja Italia.

Tällainen puolueettomuus edellytti toisaalta, kuten hra Chvalkovskyn sitaatin mukaan jo viitatuissa julistuksissakin nimenomaan lausuttiin, että kaikki Tšekko-Slovakian sotilaallisuusluontoiset liitot vastaavasti tarkistettaisiin. Tämä ei koskenut vain liittosuhdetta Neuvostoliittoon, vaan myöskin Ranskaan. Edelleen seuraisi puolueettomuudesta, että Tšekko-Slovakian olisi vältettävä kaikkea yksipuolista rintamanmuodostusta, siis esim. antikomintern-sopimukseen liittymistä.

Mitä Unkariin tuli, niin oli sillä hra Chvalkovskyn mukaan edelleenkin halu saada yhteisen raja Puolan kanssa. Tästä ei kuitenkaan tulisi mitään, sillä Saksa oli sitä vastaan, ja sen vaikutus Unkarissa oli vain kasvassa. Oikeastaan pyrkimys tällaiseen yhteiseen rajaan olikin tietävästi lähinnä Puolan aloitteeseen perustuvaa. Puola oli kyllä luvannut tyytyä uusiin

rajoihinsa, ja aikoikin omalta kohdaltaan kirjaimellisesti tämän lupauksen pitää. Mutta sen mielestä ei tämä estänyt sitä, että yhteinen raja saataisiin Unkarin vaatimuksesta.

Tässä yhteydessä hra Chvalkovsky myös vakuutti, että Ukrainan kysymys ei tällä haavaa ollut aktuaali.

Lopuksi hra Chvalkovsky tiedusteli myös kauppasuhteiden kehityksestä Suomen ja Tšekko-Slovakian välillä ja lupasi tällöin eräiden huomautusteni johdosta koettaa helpottaa tuontia Suomesta, mm. mitä sanomalehtipaperiin tuli.

Asiainhoitaja:

E. Hiltunen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 28

ASIA: _____

Prahassa olevan lähetystön raportti n:o 4.

Asiakäsittely Hiltunen

24/2 1939.

Handwritten: 5/235 Pal. S. 29.
28/2-39
5 C28

Prahassa 24 päivänä helmikuuta 1939.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

No. 104.

Ulkoasiainministeriö,

Helsinki.

Lähetystö kunnioittavasti ministeriölle oheisena lähettää
raporttinsa no. 4 aiheesta

"Hieman sisä- ja ulkopoliittikan vuorovaikutuksesta Tšekko-
Slovakiassa"

Asiainhoitaja:

E. Huhtinen

P R A H A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

P r a h a ssa 24 p:nä helmi.....kuuta 1939.

Asia: Hieman sisä- ja ulkopoliittikan tuoro-
vaikutuksesta Tšekko-Slovakiassa.

5/335 Pal 3-39
28/2-39 3
5 C28

Täällä vallitsee edelleenkin epä tietoisuuden ja huhujen ilmapiiri yksinpä suhteellisen korkeillakin tahoilla. Etenkin pelätään Saksan ruokahalun jatkuvaa kasvamista. Mitään sensationellia ei tässä suhteessa kuitenkaan ole toistaiseksi ollut havaittavissa. Tosin hiljainen yhdenmukaistuminen johdonmukaisesti jatkuu. Eritytöten tämä ilmenee vähänkin itsenäisemmän kannan säilyttäneiden lehtien lakkauttamisessa / mm. laajoja legionalaispiirejä edustanut "Národní Osvozoení" / sekä hiemankin vasemmistolaisesti suuntautuneiden henkilöiden syrjäyttämiseensä kaikilta tärkeiltä paikoilta ainakin siinä tapauksessa, että he aikaisemmin olivat joutuneet vähänkin lähempään yhteistoimintaan hra Benešin ja tämän ympäristön kanssa. Yhtä itsepäisemmin huhuillaan, että myöskin kenraali Šyrovýn olisi piakkoin väistyttävä sotaministerin paikalta. Väittipä eräs pääministeri Berarin lähimpään ympäristöön kuuluva henkilö joitakin päiviä sitten, että tällainen "puhdistus" vietäisiin vieläkin pitemmälle sikäli, että kaikki vapaamuurarit puoluekannastaan riippumatta poistettaisiin huomattavilta paikoilta. Viimemainittu toimenpide kohdistuisi hallituksen jäseniinkin, sillä tietävästi heidän joukossaan on kokonaista viisi vapaamuuraria.

Aivan kaikki tällaiset toimenpiteet eivät suinkaan liene Saksan suoranaisesta painostuksesta johtuvia, vaan aiheutunevat ne monesti vain entisen talonpoikaispuolueen pohjalla lähinnä erilaisista oikeistolaisista aineksista

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

syntyneen kansallisen yhtenäispuolueen omasta halusta käyttää vallitsevaa otollista tilannetta syrjäyttääkseen julkisesta elämästä kaikki entiset vastustajansa ja yleensäkin kaikki vasemmistosuuntauksen kannattajat.

Pelkkä vastustajien syrjäyttäminen ei kuitenkaan vielä sinään muodosta riittävää poliittista ohjelmaa. Sellaista ei edes muodosta pyrkimys välttää suoraan hankauksia Saksan kanssa. Yhtenäispuolue on kuitenkin ollut aika vaihtelias positiivisen ohjelmansa suhteen. Sen sijaan on yhä useampi asiantuntija alkanut esittää minulle sen otaksunan, että ainakin herra Beranin lähin ympäristö pyrki saattamaan koko maan enemmän maatalouskantaiseksi. Varmaa on, että hra Beran jo vuosia sitten pyrki lähentymään Saksaan laskien sieltä saatavan lisämärkkinöitä Tšekko-Slovakian maataloustuotteille lähinnä kyllä teollisuustuotteiden menekin kustannuksella. Ja nämä tendenssit lienevät nyt vain tehostuneet. Saksalla puolestaan on kaikki syy suosia tällaisia pyrkimyksiä, koska sillä on toisaalta vaillinkia elintarpeiden tuotannossa ja toisaalta taas vaikeuksia teollisuustuotteidensa menekissä. Tämän mukaisestihan on Saksa jo nyt kaakkoi-Euroopan mailta ostellut elintarpeita ja sitten pakottanut nämä vastasuorituksiksi ottamaan milloin mitäkin teollisuustuotteita kanuunoista valokuvaukoneisiin. Ajan oloon eivät tietysti asianomaiset elintarpeita tuottavat maat hyödy tällaisesta vaihtokaupasta ja vielä vähemmän niiden talonpojat. Seurauksena tällaisesta kehityssuunnasta olisikijä ainakin Tšekko-Slovakian kohdalla yleisen elintason vähittäinen alentuminen.

Erikoisesti on Saksan nyt pakko saada muualle, lähinnä tietysti Tšekko-Slovakiaan myydyksi sudeettisaksalaiset tuotteet, jotka eivät ole kilpailukykyisiä muun Saksan paljon paremmin nykyaikaistetun teollisuuden kanssa ja joita ei siis voitaisi saada luonnollisesti sijoitettua ainakaan Saksaan. Saksa onkin jo viimekuukausina myynyt enemmän Tšekko-Slovakiaan kuin se on voinut ostaa sieltä, sillä toistaiseksi on sille tarjottu täältä käsin pääasiassa vain teollisuustuotteita, tosin kylläkin etupäässä puolituotteita.

Tällaiset Tšekko-Slovakian maatalouskantaaisuutta teollisuuden kustannuksella suosivat pyrkimykset eivät nykyisin voi saada sanottavaa vastustusta itse teollisuuden taholla, sillä monet sen yrittäjistä ovat juutalaisia eivätkä

säksi uskalla nykyoloissa hiiskuakaan ja muutkin yrittäjät ovat nykyisin monesti huonosti järjestyneitä tai ainakin epäselvillä tilanteesta.

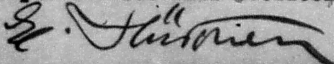
Varsinaisen puoluepolitiikan taholla on myöskin nykyoloissa vaikea aikaansaada vastustusta tällaisille pyrkimyksille. Tosin ei hra Beran ja hänen suuntauksensa ole erikoisemmin suosittu. Maan yhteiskunnallinen rakenne - ovathan useimmat pieneläjiä - on jo sinään aina luonnollisesti vienyt melkoiseen vasemmistolaisuuteen. Erikoisesti ovat sellaiset suuret järjestöt kuin Sokol ja legionalaisyhtymät olleet pääväritykseltään vasemmistolaisia. Myöskin pääosa virkamiehistä - korkeampia lukuunottamatta - on ollut enemmän tai vähemmän vasemmistolaisia. Tosin tšekit yleensä ovat maltillisia ja järkeviä, joten mitään vakavaa ristiriitaa ei vielä ole ilmaantunut eikä ehkä ilmaannukaan. Mutta pientä jännitystä on koko ajan olemassa ja eritoten alempi virkamiehistö saboteeraa sikäli kuin suinkin uskaltaa hallituksen sille antamia epämieluisia tehtäviä koettaen esim. kaikessa hiljaisuudessa suojella sudeettisaksalaisia demokraatteja tai eri ryhmiin kuuluvia juutalaisia. Julkinen vastustus ei toki tule nykyoloissa kysymykseen ja työpuolue sellaisenaankin on asettunut varsin maltilliselle ja odottavalle kannalle.

Kaikesta huolimatta voi tällainen tilanne ajanoloon helposti viedä umpikujaan lähinnä siksi, että Böömi-Määrissä olisi ensi tilassa suoritettava uudet vaalit jo siitäkkin syystä, että nykyinen edustusto ei enää monien saksalaisten, kommunististen ym. edustajien jouduttua pois ole päätösvaltainen kaikissa asioissa. Jos työpuolue tällöin saisi enemmistön, olisi se suoranaan katastroofi sikäli, että sitä nykyoloissa jo Saksan takia ei voida ajatellakaan hallituksen johtoon.

Sinään välttämättömien vaalien toimeenpano voi siis olla vaarallista. Oireellista onkin, että eräissä oikeistolehdissä onkin jo näkynyt artikkeleita, joissa vaaditaan työpuolueen lakkauttamista, koskapa se muka nykyoloissa on tarpeeton anomalia. Helposti voisi kuitenkin tapahtua, että tämän puolueen lakkauttaminen ei poistaisi jännitystä, vaan päinvastoin lisäisi sitä. Ei myöskään ole unohdettava sitä, että virallisesti kansalliseen yhtenäispuolueeseen liittyneen pienen fascistipuolueen monet jäsenet kuulemma nykyisin veljeilevät kielletyn kommunistisen puolueen aktiivisimpien jäsenten kanssa kumpienkin koettaessa näin kalastaa sameassa vedessä ja siinä tarkoituksessa ylläpitää levottomuutta.

Maassa on siis sisäpoliittisestikin edelleen monia tulenarkoja aineksia.

Asiainhoitaja:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 28

ASIA:

Prohassa olevan lähetysten raportti n:o 5.

Asiainhoitaja Hietonen

8/3 1939.

Frahassa 9 päivänä maaliskuuta 1939.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

No. 128.

ULKOAS	
6/335 Val. S - 39.	
12/3-39	?
5	C28

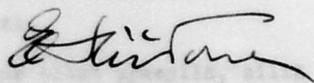
Ulkoasiainministeriö,

H e l s i n k i.

Lähetystö kunnioittavasti ministeriölle oheisena lähettää
raporttinsa no. 5 aiheesta

"Hieman Tšekko-Slovakian autonomisten osien keskinäisistä
suhteista".

Asiainhoitaja:

P R A H A

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

P r a h a ssa 8 p:nä maaliskuuta 1939.

Asia: Hieman Tšekko-Slovakian autonom-
misten osien keskinäisistä suh-
teista.

ULKOASIAINMINISTERIÖN
 6/335 Pal. 2 - 39.
 12/3-39
 5 C28

Jo parisen viikkoa sitten muutamit tšekäläiset sanomalehtimiesystäväni pistäytyivät luonani antaakseen hätyyttäviä tietoja tšekkien ja slovakkien välien kärjistymisestä. Heidän tiet^{nsä} olivat kuitenkin vailla täsmällisiä yksityiskohtia. Samoin oli muuten laita niiden uutistenkin, jotka pian senjälkeen ilmestyivät eräisiin huomattaviinkin ulkomaisiin lehtiin. Saatuaani sittemmin tilaisuuden kahdestikin keskustella asiasta tšekäläisen ulkoministeriön poliittisen osaston päällikön tri Dvořáčekin kanssa luulen voivani harnoitella tšekkien virallisen käsityksen seuraavasti.

Kriittillisin oli tilanne ollut syksyllä, sillä silloin slovakkien ärtynisyys tšekkejä kohtaan oli tuoreimmillaan ja samalla ulkomaiset houkutukset valtakunnasta eroamiseen voimakkaimmillaan itse tšekkien ollessa niin heikossa asemassa, että he eivät olisi voineet vastustaa täydellistäkin erkanemista. Yhteistunto ja käsitys yhteisistä eduista voitti tämänkin kriittillisen ajankohdan, tässä yhteydessä tuli muuten sovittua slovakkien autonomiasta, joka näissä olosuhteissa määriteltiin hyvinkin laajaksi.

Sittemmin oli oikeastaan ollut enää kysymys vain tämän syksyllä sovitun uuden valtakunnallisen valtiojärjestyksen soveltamisesta, missä yhteydessä nimenomaan taloudellisilla kysymyksillä oli ollut ehkäpä suurin merkitys. Slovakkeilta puuttuu nim. raha, kun tšekkeillä tarvittaessa on sitä muillekin luovutettavaksi ainakin luottojen, sijoitusten yms. muodossa. Saadakseen vaati-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

muksensa, nimenomaan siis taloudelliset, helpommin läpi ovat slovakit taktillisessa tarkoituksessa esittäneet aluksi varsin maksimalistisen ohjelman ja omakseen muutenkin melko uhittelevan asenteen. Tšekit arvelevat kuitenkin sovinnon ehkäpä piankin syntyvän lähinnä taloudellisten myönnytysten hinnalla.

Nämä slovakien suuret vaatimukset eivät kuitenkaan ole vain tšekkejä vastaan kohdistuvaa taktiikkaa, vaan tähtäävät myös jyrkempien slovakien neutralisoimiseen. Slovakien yhtenäispuolue / Hlinka-puolue/ on nim. itse asiassa aika epäyhtenäinen. Puolueessa on jyrkempi, ehkäpä täyteen itsenäisyyteen asti pyrkivä siipi, mutta on myös maltillisempi ryhmä, joka tavoittelee sovintoa ja yhteistyötä tšekkien kanssa. Ensinmainitun johdossa on mm. professori Tuka, joka jo 1926 tuli tuomituksi kaappaushakkeista ja yhteistyöstä vieraiden valtojen kanssa, mutta armahdettiin sitten myöhemmin.^{1/} Jälkimmäiseen ryhmään kuuluvat taas etupäässä Slovakian luterilaiset piirit. Yleensä lienee maltillisten vaikutus puolueessa kasvanut, mutta riistääkseen arvostelu- ja agitatiomahdollisuudet rabulisteilta haluavat ensinmainitut ainakin näennäisesti esiintyä hekin kovin kansallismielisinä vaativaisina.

Myöskin vieraiden valtojen vaikutus on otettava lukuun. Tietävästi Puola ja Unkari yrittävät edelleenkin jossain määrin yllyttää slovakien separatistisia pyrkimyksiä, mutta niiden vaikutus slovakkeihin on huomattavasti vähentynyt sen jälkeen kuin ne kahmaisivat itselleen tärkeitä alueita Slovakiastakin. Saksan vaikutus Slovakiassa on sitä vastoin edelleenkin suuri, tietävästi entistäkin suurempi. Saksan ei kuitenkaan arvella pyrkivän Slovakian eroittamiseen nykyisestä valtiollisesta yhteydestään, sillä silloin Saksan vastuu sen kohtalosta tarpeettomasti kasvaisi Saksan saamatta käytännössä mitään lisäetuja yli nykytilanteen. Jo nykyisin Saksa voi nim. määrävästi vaikuttaa Slovakiassa ja samalla se voi aina tarvittaessa pelata slovakit tšekkejä vastaan. Saksan otaksutaan siis tyytyvän siihen, että se voi pitää tilanteen Slovakiassa ja erikoisesti slovakien ja

^{1/} Prof. Tuka lienee aikoinaan neuvotellut ainakin Unkarin, Saksan ja Puolan kanssa aseellisesta avusta separatistisille slovakeille, mutta katkaisi nämä neuvottelut huomattessaan, että asianomaiset valtiot halusivat itse saada haltuunsa Slovakian tai osia siitä.

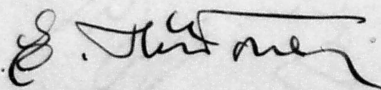
ja tšekien suhteet labiilina. Mikäli nämä suhteet liiaksi paranevat ja vakinaistuvat, aiheuttanee Saksa jälleen jonkinlaisen ärtymyksen, mutta toisaalta se jarruttaa, jos slovakit oma-alotteisesti yrittävät liiaksi vieraantua tšেকেistä.

Pääpiirteissään vastaava on tilanne myös Karpaatti-Ukrainassa. Erona on vain se, että karpaattiukrainalaiset sinään ovat liian heikkoja voidakseen sanottavasti ajaa omaa politiikkaansa. Siksi ne toisaalta ovat huomattavasti enemmän kuin slovakit riippuvaisia Prahan keskushallituksesta, erikoisesti rahallisessa suhteessa, toisaalta ne myös ovat alttiimpia saksalaiselle vaikutukselle. Hieman aktiivisempaa ja itsenäisempää politiikkaa lienee siellä yrittänyt ajaa ministeri Revay, joka kai juuri siitä syystä äsken menetti ministeripaikkansa. Häntä kyllä syytettiin toisaalta siitä, ettei hän olisi kyennyt estämään Puolaa ja Unkaria vastaan kohdistuvaa kiihoitus- yms. toimintaa, jota harjoittivat etenkin muualta Karpaatti-Ukrainaan tulleet ukrainalaiset, toisaalta siitä, että hänellä entisenä radikaalisena sosialidemokraattina olisi ollut suhteita kommunisteihin. Mutta nämä moitteet ~~lienevät~~ lähinnä olleet tekosyitä.

Täydellistä kuvaa tilanteesta ja virtauksista Slovakiassa ja Karpaatti-Ukrainassa on toki vaikea saada, ellei itse paikalla tutustu olosuhteisiin. Aionkin siksi ensimmäisessä sopivassa tilaisuudessa tehdä tuollaisen tutustumismatkan.

Koska täällä juuri on neuvoteltava vuoden kiintiöistä ym. taloudellisista asioista ja koska seurallinenkin sesonki on vilkkaimmillaan, ei tämä kuitenkaan voine tapahtua ennen huhtikuun loppua.

Asiainhoitaja:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 28

ASIA: _____

Prahassa olevan lähetystön raportti n:o 6.

Asiainhoitaja Huittonen

14/3 1939.

Min. / Pol.

Prahassa 14 päivänä maaliskuuta 1939.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

No. 144.

8 336 Val. 39.

17/3-39

5	C28	
---	-----	--

Ulkoasiainministeriö,

Helsinki.

Lähetystö kunnioittavasti ministeriölle oheisena lähettää raporttinsa no. 6 aiheesta

"Reunahuomautuksia Slovakian tapahtumien johdosta".

Asiainhoitaja:

E. Huusari

P R A H A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

P r a h a s s a 14 p:nä maaliskuuta 1939.

8 336 Sal. 39.

Asia: Reunahuomautuksia Slovakian tapahtumien johdosta.

17/3-39

5 C28

Täällä aletaan jälleen olla siinä tilanteessa, että tuoreimmat tiedot ovat saatavissa ulkomaisista radiolähetyksistä tai lehdistä. Virkamiehet ym. tšekit eivät yleensä ole selvillä tilanteesta tai eivät uskalla puhua ja aikaisemmat paraiten informoidut diplomaattikollegatkin tuntuivat kuin haparoi-
van pimeässä ollen yleensä ymmällään tapahtumien kulusta. Mikäli koettaa aikaansaada jotain synteesiä melkeinpä tunnittain muuttuvasta tilanteesta, muodostuu se tšekäläisen näköpiirin mukaan lähinnä seuraavanlaiseksi.

Vielä vähemmän kuin viime vuonna on Tšekko-Slovakian kohtalo nykyisin sen omissa käsissä. Poliittinen kehitys ei sanottavasti riipu tšekien omista toimenpiteistä, vaan suurvaltojen, erikoisesti Saksan asenteesta. Eräistä Saksan vähäisemmistä tyytymättömyyden ilmauksista huolimatta uskottiin tšekäläisissä virallisissa piireissä yleisesti, että suhteet Saksaan olivat jatkuvasti paranemassa ja tasaantumassa ja että Saksa tämän mukaisesti eivätkään ryhtyisi mihinkään radikaalisiin uusiin toimenpiteisiin tätä maata vastaan.

Samoin uskottiin yleensä, että myös vastakohtat tšekkien ja slovakien välillä olivat hiljalleen tasaantumassa ja että vastaavasti maltillisemmat slovakit jälleen pääsisivät paremmin esille. Tähän suuntaan eivät puhelleet vain jatkuvastikin aina optimistiset tšekit, vaan myös monet Slovakiassa olleet ulkomaiset huomioitsijat. Tosin tiedettiin radikaalisemman slovakia-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedotuksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedotuksiin.

laisen suuntauksen olemassaolo ja sen vaikutus nimenomaan ns. Hlinka-kaartin keskuudessa. Käytännössä ei tämä järjestö kuitenkaan ollut yhtä merkityksellinen kuin paperilla. Tosin siihen liinee liittynyt n. 200.000 jäsentä, mutta näistä ei todellisuudessa tainnut olla kuin n. 20.000 kunnolla järjestäytyntä ja aseistettua.

Viimeiset tapahtumat olivat siis useimmille yllätyksenä^{1/} ja nyt, osittain jälkeinpäin, selitetään ne yleisimmin seuraavasti. Syksyiset tapahtumat merkitsivät eritoten Slovakiassa eräänlaista vallankumousta, joka auttoi nouret ja radikaaliset, mutta usein epäpätevät henkilöt esille. Olosuhteiden tasaantuessa nämä rupesivat yhä enemmän joutumaan syrjään pätevempien voimien tieltä. Peläten tämän itselleen epäedullisen kehityksen jatkuvan, nämä radikaaliset voimat liäsivät viime aikoina toimeliaisuuttaan Slovakiaan itsenäistymisen merkeissä.

Alkuaan oli Saksa omaksunut suhteellisen pidättyvän ja pikemminkin tsekeille suojelemaan kannan tässä ristiriidassa - ainakin sikäli kun oli kysymys virallisesta Saksasta. Mutta Saksassakin on radikaalisempi suuntaus ja tämä oli enemmän kuin maansa viralliset piirit tukenut slovakialaisia hengenheimolaisiaan. Ja kun sitten rupesi ilmenemään, että radikaalisimpien slovakien aktiivisuus alkoi kantaa hedelmiä, piti virallinen Saksa, joka aluksi näytti olleen jossain määrin yllätetty tästä kehityksestä, paraana ajoissa muuttaa kantansa, jottei se menettäisi otettaan huomispäivän herroihin Slovakiassa. Ja tšekit, jotka aluksi Saksan hiljaiseen hyväksymiseen luottaen olivat omaksuneet tarmokkaan asenteen, ovat saaneet vastaavasti hellittää otettaan.^{2/} Samoin maltilliset slovakit.^{3/} Toiselta puolen on radikaalien slovakien rohkeus voinut kasvaa samassa mitassa kuin Saksan myötätunto heidän pyrkimyksiään kohtaan lisääntyi, sillä heidän eivät olisi mitään voineet tehdä Saksan tahtoa vastaan.

1/ Sivumennen sanoen oli vielä viime viikolla päästetty ministeri Chvalkovskyn kabinettipäällikkö ministeri Masařík lomalle ulkomaille.

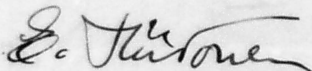
2/ Jyrkkiin toimenpiteisiin eivät he varmaankin olisi uskaltaneet ryhtyä vastoin Saksan tahtoa.

3/ Tison hallituksessa ei propagandapäällikkö Machia lukuunottamatta kukaan liehe alkuaan aktiivisesti tukenut separatisteja. Mutta useimmat tuon hallituksen jäsenet passiivisuudellaan epäsuorasti edistävät kyseistä kehitystä.

Lisätekijänä tähän Saksan kannanmuutokseen on voinut vaikuttaa sekin, että tšekien nykyisen hallituksen takana oleva ja Saksalle enemmän tai vähemmän mieluisa yhtenäisyyspuolue ei ole saanut odotettua kannatusta maassa, vaan että työpuolue päinvastoin on, kuten olen jo aikaisemmin tiedoittanut, kaikesta päättäen saanut yhä laajenevaa kannatusta. Kaiken varalta haluttiin siis ehkä antaa uusi kuva läksy tšekkeille.

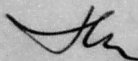
Kaikissa tapauksissa on jälleen saatu uusi esimerkki siitä, että Saksassa edelleenkin on kaksi politiikkaa, virallinen ja suhteellisen maltillinen sekä epävirallinen ja paljon pitemmälle tähtäävä. Jälkimmäisen politiikan kannattajille suodaan kaikessa hiljaisuudessa melko vapaat kädet ja jos sillä näyttää olevan menestystä, niin korjaa virallinen Saksa sen hedelmät. Jos sitävastoin olosuhteet eivät näy olevan suopeita tälle pitemmälle tähtäävälle politiikalle, on suhteellisen helppo ilman prestige-menetystä siitä luopua. Tähän asti on kuitenkin Saksassa radikaalisempi suuntaus yleensä ajanpitkään voittanut.

Asiainhoitaja:

P.S. Edellisen tultua jo kirjoitetuksi, sain suoraan Bratislavasta konsuliltamme tiedon, että Slovakia juuri olisi julistautunut täysin itsenäiseksi valtioksi. Tšekit eivät tietysti tälle tapahtumalle voi nykyoloissa mitään ja saa Böömi-Määri nyt entistä kiltimmin vain odottaa suurvaltain keskinäisten suhteiden kehitystä.

Avoimeksi on toistaiseksi jäänyt kysymys Karpaatti-Ukrainan kohtalosta. Tämä alue on sekä väestöllisesti että ennen kaikkea taloudellisesti siksi vähäinen ja vähän kehittynyt, että se tuskin voi muodostaa mitään itsenäistä kokonaisuutta. Slovakiaan ei taas ainakaan paikallinen väestö juuri halunne liittyä, sillä asianomaisten väestöryhmien keskinäiset suhteet ovat tähän asti olleet melko huonot. Tällä hetkellä ja Prahasta käsin asiaa arvostellen tuntuisi siis liittyminen Unkariin luonnollisimmalta. Olen kuullut sekä Puolan että Unkarin taholla väitettävän, ettei Saksa enää kaikkein viimeisimpänä aikana olisi vastustanut tätä ratkaisua samassa määrin kuin aikaisemmin. Tällä hetkellä en kuitenkaan ole voinut varmistaa tätä väitettä.

7

*Kopio
Keskus*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 28

ASIA: _____

Prabassa olevan lähetyksen raportti n:o 7.

Asiainhoitaja Huittinen

16/3 1939

Prahassa 16 päivänä maaliskuuta 1939.

LÉGATION DE FINLANDE

No. 147.

9/336 Pal. 2 -39.

20/3-39

5

No	Litt.
COAST	FINN
5	028

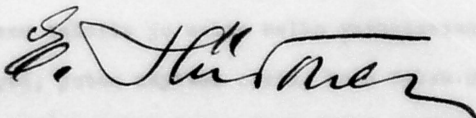
Ulkoasiainministeriö,

Helsinki.

Lähetystö kunnioittavasti ministeriölle oheisena lähettää
raporttinsa no. 7 aiheesta

"Tšekko-Slovakian murhenäytelmän uusi näytös".

Asiainhoitaja:

P R A H A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

P r a h a ssa 16 p:nä maalisk. kuuta 1939.

9 306 Pal. 39.

Asia: Tšekko-Slovakian murhenäytelmän
uusi näytös.

20/3-39
No
Lait
OASTA
5 C28

Etenkään nopeatahtisten ratkaisuhetkien aikana ei diplomaatti enää nykyisin kykene kilpailemaan tietotoimistojen, lehtien ja radion kanssa. Näitten jo levittämiä uutisia ei luonnollisestikaan kannata kerrata, mutta oikean kehysten ja taustan luominen niille lienee silti edelleenkin paikallaan.

Tšekkien luovuttua tapausten järkyttäminä ja usein neuvoa tai apuakin pyytävinä aikaisemmasta vaiteliasuudestaan, alkavat tapahtuneen katastroofin vaiheet yhä enemmän paljastua. Ristiriidan syntyessä slovakien kanssa olivat tšekit, kuten edellisessä raportissani otaksuin, saaneet vapaat valtuudet Saksalta. Toisaalta lienee Saksan taholta jo asian melko varhaisessa vaiheessa tuettu slovakien äärimmäissiipeä, joten näyttää siltä, kuin Saksa olisi tahallisesti provosoinut tuon ristiriidan, jotta Saksa itse saisi sopivan tekosyyntuettua asioiden kulkuun. Ainakin ovat useimmat tapaamistani virkaveljistä täällä valmiita kallistumaan tällaiseen käsitykseen.

Tšekäläisten saksalaisten keskuudessa oli kyllä syksystä alkaen esitetty toiveita maan valtaamisesta ja Hitlerin saapumisesta tänne tai uhkailtu sen suuntaisilla tapahtumilla ja vastaavasti ilmaisivat tšekit usein pelkonsa, ettei syksyinen saavutus vielä tyydyttäisi Saksaa. Mutta tämä oli yleensä tunnelmointamiseen perustavaa löysää puhetta, jota ei koskaan tuettu millään tosiasioilla. Ja mitä erikoisesti slovakkeihin tuli, otaksuttiin äärimmäissuunnan olevan suhteellisen harvalukuisen ja oikeastaan vain Bratislavan keskittyneen väestön

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

muualla Slovakiassa ollessa aika välinpitämätöntä kaikkea politiikkaa kohtaan.

Ensimmäiset hälyttävät tosiasiat Saksan aikeista saapuivat oikeastaan vasta viime viikon lopulla, jolloin Tšekkoslovakian yleisesikunta oli voinut todeta, Saksan järjestellevän joukkojaan maan rajoilla - mistään varsinaisista uusien joukkojen siirroista ei kylläkään ollut kysymys. Silloin oli tšekäläinen hallitus heti tiedustellut Englannin kantaa ja saanut tältä aivan passiivisen vastauksen. Tiedustelu oli kuitenkin tapahtunut niin salaisesti, ettei edes eräs Englannin lähetystön korkeimmista virkamiehistä ollut aavistanutkaan tilanteen vakavuutta vielä 13/3 illalla, kuten itse saatoin todeta. Saman päivän iltapäivällä oli myös eräs diplomaattien teekutsu, jossa virkaveljeni olivat vielä suhteellisen optimistisia. Ja vielä 14/3 aamupäivällä esittivät eräät korkeat virkamiehet ministeriössä sekä minulle että parille virkaveljelleni aika rauhoittavia lausuntoja.

Loppuhan kävi sitten ~~erittäin~~ elokuvamaisella nopeudella ja ainakin paikallisen havainnoitsijan silmillä nähtynä järjestelmällisesti ja hyvin. Saksalaista miehitystä helpotti tietysti se, että tšekit tietävästi eivät missään yrittäneetkään sitä vaikeuttaa. Paikallista saksalaista väestöä lukuunottamatta ei kuitenkaan kukaan osoittanut tyytyväisyyttään miehitysjoukkojen saapumisesta ja monet päinvastoin hämmästyttävän avoimesti tyytymättömyytensä, mistä ei kuitenkaan aiheutunut mitään välikhtauksia, sillä saksalaiset sotilaat esiintyivät arvokkaan pidättyvästi.

Nyt jälkeinpäin on monilla tahoilla palautettu mieliin seikkoja, jotka viittaavat pitkäaikaiseen ennakkovalmisteluun. Niinpä ilmestyi eräisiin juutalaisiin liikkeisiin jo ensimmäisenä miehitysaamuna kommissaareja, joille siis oli varmasti jo etukäteen tällainen tehtävä annettu. Edelleen oli tšekäläisten saksalaisten johtaja Kundt jo kolmisen viikkoa sitten varoittanut erästä tuttavani lähellä olevista vakavista tapahtumista mitään yksityiskohtia toki mainitsematta. Heti sen jälkeen oli muuten Kundt matkustanut Berliiniin, jossa hän sitten puolivirallisen tiedon mukaan oli niin vakavasti sairastunut, ettei voisi pitkään aikaan palata. Kyseessä oli tietävästi vain diplomaattinen sairaus, joka salli hänen turvallisemmalla maaperällä odottaa tapausten kehitystä. Yleensä-

kin saa erilaisista yksityiskohdista sen käsityksen, että tšekäläisillä saksalaisilla ja myös sudeettisaksalaisella puolueella on ollut eräitä valmistelutehtäviä asianomaisten kuitenkin tarkemmin ~~vaatimuksista~~ tuntematta Saksan lopullista ohjelmaa ja vielä vähemmän sen toteuttamishetkeä.

Näiden puoluejärjestöjen ja itse kansallissosialistisen puolueen suhde tapahtumiin ja samalla myös niiden ja Saksan virallisen politiikan keskinäiset suhteet jäänevät kuitenkin sivullisille edelleenkin enemmän tai vähemmän hämäräksi. Kaikissa tapauksissa on tilanne ollut sikäli kaksimielinen, että monia Saksan tšekäläisistä vaatimuksista ei koskaan ole esitetty täysin virallisesti. Niinpä Saksan taholla oli annettu ymmärtää, että haluttaisiin poistaa ainakin viisi henkilöä Tšekko-Slovakian julkisesta elämästä, näistä kaksi hallituksen jäsentä, nim. kenraali Šyrovy ja sisäministeri Fischer, sekä edelleen mm. yhteinäispuolueen varapuheenjohtaja, ent. sisäministeri Černý. Virallisesti ei tätä vaatimusta toki oltu esitetty. Samoin oli Saksan taholla oltu tyytymättömiä siitä, jo edellisessä raportissani viitatusista seikasta, että täällä oli olemassa jonkinlainen passiivinen vastarinta, johon virkamiehetkin, etenkin alemmat osallistuivat, ja jotka Saksan mukaan mm. liiaksi hidastutti autostradoja koskevien suunnitelmien toteuttamista. Virallisen Saksan suunnitelmät eivät muuten liene vielääkään kaikin kohdin viimeisteltyt, koskapa tšekäläisen, edelleenkin virkaansa hoitavan hallituksen kanssa jatkuvasti neuvotellaan Böömi-Määrin uudesta valtiollisesta asemasta. Virkaveljeni näyttävät tässä suhteessa yleensä oletettavan suvereenisen Määri-Böömin nyttemmin katoavan näyttämöltä.

Mitään todella vakavia valituksen aiheita ei voitaneakaan katsoa Saksalla olleen Böömi-Määrin valtaukseen. Etenkin ovat tiedot välikohtauksista ilmeisesti liioiteltuja. Tšekit tietysti ymmärsivät, etteivät he ainakaan enää voineet kohdella huonosti maansa saksalaista ~~vähemmistöä~~ vähemmistöä, jolla oli pikemminkin etuoikeutettu asema. On jälleen nähty, että suurvalta voi pieneen maahan nähden omaksua kulloinkin hyväksi harkitseman asenteen. Vain voimaa kunnioitetaan. Ja siten on Benešin poliittinen suuntaus nyt jälkeinpäin tavallaan ilmaantunut

sittenkin oikeaksi - olkoonkin, ettei hänkään saanut riittävästi luotettavia voimatekijöitä maansa puolelle.^{1/}

x x x

Slovakiasta ja Karpaati-Ukrainasta kantautuu tänne nykyisin vain enemmän tai vähemmän tarkistamattomia huhuja. Jokainen virkaveljistäni, joitten kanssa olen yhtämittäisessä puhelinyhteydessä, esittää erilaisen muunnoksen tapahtumista noilla kulmakunnilla - ulkoministeriöstä ei nim. enää saa mitään tietoja, sillä se on tästä aamusta asti saksalaisen sotaväen miehittä^{2/}mä. Yleensä kuitenkin oletetaan Slovakian jäävän näennäiseen itsenäisyyteen, joskin Saksa siellä erilaisten neuvonantajien ja asiantuntijoiden avulla tulee pitämään kaikki langat käsissään. Sitä vastoin ei yleensä arvella Karpaatti-Ukrainan voivan säilyttää edes tällaista näennäistä itsenäisyyttä.

Miten tahansa, niin koetan nykyoloissa päästä viikon lopussa pistäytymään Bratislavassa tutustuakseni luotettavammin kuin kuulopuheiden nojalla sikäläiseen tilanteeseen.

Asiainhoitaja:

P.S. Kun edellinen oli jo kirjoitettu, esitti ministeri Ribbentrop radiopuheensa, jonka mukaan Böömi-Määri olisi eräänlainen puoli-itsenäinen protektoraatti. Tämän järjestelmän yksityiskohdat, jopa ehkä sen eräät soveltamistavatkin äienevät kuitenkin ministeriön tiedossa ainakin jo silloin kun tämä raportti saapuu perille.

^{1/} Kuulin juuri, että hän oli päässyt poistumaan maasta sillä ehdolla, ettei ryhtyisi ulkomailla mihinkään poliittiseen toimintaan. Hänen ystävänsä arvelevat, että hän nyt katsoo vapautuneensa tästä lupauksestaan.

^{2/} Saksan lähetystökin muuten vetäytyy mahdollisimman paljon syrjään ja osoittaa kaikki saksalaisen sotilaspäällystön puoleen.

*Järvenpää
M. K. L.*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 28

ASIA: _____

Prahassa olevan lähetystön raportti n:o 8.

Asiainhoitaja Huittonen

18/3 1939

Min. / Bot.

Prahassa 18 päivänä maaliskuuta 1939.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

No. 154.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
10 396 Sal.	39.
22/3-39	
5	028

Ulkoasiainministeriö,

Helsinki.

Pääkonsulinvirato kunnioittavasti ministeriölle oheisena lähettää tri Hiitosen raportin aiheesta

"Sananen saksalaisten ja tšekkien suhteista."

Toimekseen saaneena:

P R A H A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

P r a h a s s a 18 p:nä maalisk. kuuta 1939.

10/236 Pal. S. 39

Asia: Sananen saksalaisten ja tšekkien
suhteista.

5 C28

Nytemmin on ilmennyt, että saksalainen sotaväki yleensä oli siinä uskossa, että tunkeutuminen Böömi-Määriin ei tapahtuisi kivuttomasti. Osin odotettiin vastarintaa tšekkien taholta ainakin sissitoiminnan muodossa, osin taas saksalaisten väliintuloa vaativia keskinäisiä taisteluja tšekkien kesken / yhteiskuntaasäilyttävien aineiden ja kommunistien välillä/. Tällaisten olosuhteiden varalta oli etukäteen ryhdytty moniin varovaisuustoimenpiteisiin, jotka jo ensimmäisen miehitysvuorokauden jälkeen lievennettiin ja sittemmin kokonaan poistettiin.

Tšekit nim. säilyttivät kautta linjan realistisen pidättyväisyyden ja hyvän kurin, joten vähäsiäkään välikohtauksia ei sattunut juuri ollenkaan. Tyytymättömyyttä ja pettymystä osoitettiin kyllä aika avoimesti, mutta siinä olikin kaikki.

Loppujen lopuksi ei pettymys ehkä enää ollutkaan sataprosenttinen. Tšekko-Slovakian syksyinen amputatio oli kyllä ollut sen asujamistolle täydellinen yllätys, joka sen vuoksi koski kovin kipeästi. Mutta nyt oltiin jo kuukausia oltu ainakin jossain määrin huolestuneita maan tulevaisuudesta ja etenkin asiantuntevissa piireissä oli koko ajan valmistauduttu siihen, että saksalainen vaikutus maan asioiden hoitoon jatkuvasti lisääntyisi, kuten olen jo useammastikin tiedoittanut. Useimmat tapahtumat eivät siis enää olleet mitään ehdottomasti uutta ja odottamatonta tšekeille. Niissä ilmeni vain muudan

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

uhannut mahdollisuus, jonka toteutumisen varmuudesta ja eritoten sen tavasta ja hetkestä kaikilla lienee ollut toiset mielikuvat.

Edelleen on huomattava, että maassa vallinnut hallinto- ja puoluejärjestelmä ei koskaan ollut nauttinut erikoista suosiota, joskin niihin oli suhtauduttu kovin lojaalisesti. Niinpä argosteltiin toisaalta etenkin virkamiehistöä ja sen byrokraattisuutta yleisesti, toisaalta taas moitittiin puolue-elämän johtajavaltaisuutta ja samoin kuin taloudellisten piirien ilmeisesti korrumperaavaa otetta siihen. Ja nyt viimeksi oli johtoasemaan joutunut yhtenäispuolue saavuttanut melko vähän vastakaikua kansan laajoissa kerroksissa. Tämän kaiken tiedetään nyt pääpiirteisesti häviävän ja se jollain tavoin sovittaa monen silmissä Saksan maahantunkeutumisen. Mikäli Saksa lisäksi voi vielä parantaa täällä jo tähänasti vallinnutta kohtalaisen hyvää järjestystä, tervehdittäisiin sitä tietysti laajoissa piireissä melihyvin.

Tärkeämpää kuitenkin on se, missä määrin saksalaiset voivat hankkia kaikille työtä ja leipää. Erilaisilla julkisilla töillä yms. kai saksalaiset täälläkin tulevat poistamaan kaiken varsinaisen työttömyyden ja siitä saamaan monissa piireissä suosiota. Se, että palkkataso todennäköisesti tulee laskemaan ja hintojen kohoamisen johdosta elintaso vieläkin enemmän, tulee vaikuttamaan vastakkaiseen suuntaan, mutta tätä epämieluisista tosiseikkaa ei huomattane ennenkuin vähitellen.

Edelleen on huomattava, että tšekkien vastenmielisyys ei ole kohdistunut niinkään paljon valtakunnan saksalaisiin kuin sudeettisaksalaisiin. Ja tämä eroitus ei nytkään ole hävinnyt, vaan pikemminkin päinvastoin, sillä on todettu valtakunnan saksalaisen sotaväen ym. toimihenkilöiden yleensä esiintyneen korrektisti, jopa ystävällisestikin, kun taas sudeettisaksalaiset ovat jälleen pyrkineet omavaltaisesti etuilemaan.^{1/}

Monet seikat vaikuttavat siis saksalais-tšekkiläisen modus vivendin eduksi.

— mainituista eräisiin yksityisiin yrityksiin saapuneista kommissaareista 1/ Esim. edellisessä raportissani olivat monet tulleet vain omin valtuuksin tai erilaisten sudeettisaksalaisten puolue-elimien valtuuksin, mitkä nyt on virallisesti perutettu, joten k.o. kommissaarit ovat jo poistuneet asianomaisista yrityksistä.

Paljon tulee kuitenkin riippumaan siitä, missä määrin vapautta ja liikkumismahdollisuutta Saksa tulee jättämään tšekille sivistyksellä yms. ei puhtaasti yleispoliittisilla aloilla. Ja tämä on sitäkin tärkeämpää, koska juuri sivisty-^{llisej}nyt sääty, jota tämä yleinen vapaus eniten koskee, jo sinään on sikäli muita pidättyvämmällä kannalla saksalaisiin nähden, että sen jäsenet joutuvat eniten kärsimään tapahtuneesta muutoksesta. Entisten lukuisten virkamiesten lisäksi joutuvat nyt mm. monet uudet virkamiesryhmät paikattomiksi. Kaikki nämä tulevat tietysti lähinnä kohdistamaan katkeruutensa Saksaan ja saksalaisiin.

Vaikea on tietysti ennustaa, mutta lähinnä olisin kyllä taipuvainen uskomaan, etteivät saksalaiset riittävästi osaa käyttää hyväkseen nykyistä itselleen suhteellisen suotuisaa psykologista ilmapiiriä, vaan tulevat yhä johdonmukaisemmin puuttumaan tšekkien kansallisen elämän ja toimintavapauden eri muotoihin - lähinnä siksi, että Saksassa äärimmäiset piirit edelleenkin tullevat monesti käytännössä merkitsemään enemmän kuin maltilliset ryhmät. Tästä todennäköisesti aiheutuva kasvava tyytymättömyys tšekkien keskuudessa ei tietysti kuitenkaan tule pukeutumaan väkivaltaisiin muotoihin eikä edes voikaan sitä tehdä, ei ainakaan rauhan aikana. Mutta monimiljoonainen uusien tyytymättömien joukko tulee aina lisäämään Saksan valtio- ja yhteiskuntaruumiissa esiintyvien heikkojen kohtien lukua.

E. H. H. H. H.